COMPARTIMENTUL

ȘTIINȚE POLITICE

CZU 327:004.056
DOI https://doi.org/10.52388/1812-2566.2024.2(101).01

ABORDĂRI TEORETICE PRIVIND FENOMENUL ”DIPLOMAȚIA CIBERNETICĂ”

Svetlana CEBOTARI
Doctor habilitat în științe politice, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova,
Academia Militară ,,Alexandru cel Bun”, Chișinău, Republica Moldova
e-mail: *svetlana.cebotari11@gmail.com*
https://orcid.org/0000-0001-9073-104X

Pe măsură ce dependența de Internet și tehnologia computerelor crește, interesele statului se intersectează tot mai mult cu spațiului cibernetic. Diplomația cibernetică poate servi ca un instrument important prin care statele pot coopera pentru a stabili norme cibernetice ca răspuns la amenințările și vulnerabilitățile cibernetice. Pentru a profita pe deplin de acest instrument, totuși, statele trebuie să recurgă la utilizarea diplomației cibernetice, să o integreze în structurile lor și să lucreze pentru a depăși provocările noi pe care le ridică. Prezentul articol are drept scop reliefarea principalelor abordări conceptual-teoretice cu referire la fenomenul ,, diplomație cibernetică”. De asemenea, lucrarea oferă o privire de ansamblu asupra diplomației cibernetice, subliniind necesitatea utilizării acesteia în condițiile în care suntem prezenți la o multittudine de atacuri și vulnerabilități prezente în spațiul cibernetic.

Cuvinte-cheie: *spațiu cibernetic, amenințare, vulnerabilitate, diplomație cibernetică, relații internaționale.*

THEORETICAL APPROACHES TO THE PHENOMENON “CYBER DIPLOMACY”

As dependence on the Internet and computer technology increases, state interests increasingly intersect with cyberspace. Cyber diplomacy can serve as an important tool through which states can cooperate to establish cyber norms in response to cyber threats and vulnerabilities. To take full advantage of this tool, however, states must resort to the use of cyber diplomacy, integrate it into their structures, and work to overcome the new challenges it poses. The purpose of this article is to highlight the main conceptual-theoretical approaches with reference to the “cyber diplomacy” phenomenon. Also, this paper provides an overview of cyber diplomacy, emphasizing the need for its use in the conditions where we are present with a multitude of attacks and vulnerabilities present in cyberspace.

Keywords: *cyberspace, threat, vulnerability, cyber diplomacy, international relations.*

APPROCHES THÉORIQUES DU PHÉNOMÈNE «CYBER DIPLOMATIE »

À mesure que la dépendance à l’égard d’Internet et de la technologie informatique augmente, les intérêts de l’État recoupent de plus en plus le cyberespace. La cyberdiplomatie peut constituer un outil important grâce auquel les États peuvent coopérer pour établir des cybernormes en réponse aux cybermenaces et vulnérabilités. Toutefois, pour tirer pleinement parti de cet outil, les États doivent recourir à la cyberdiplomatie, l’intégrer dans leurs structures et њuvrer

pour surmonter les nouveaux défis qu'elle pose. Le but de cet article est de mettre en évidence les principales approches conceptuelles et théoriques en référence au phénomène de « cyberdiplomatie ». En outre, cet article donne un aperçu de la cyberdiplomatie, en soulignant la nécessité de son utilisation dans les conditions où nous sommes présents avec une multitude d'attaques et de vulnérabilités présentes dans le cyberespace.

Mots-clés: *cyberespace, menace, vulnérabilité, cyberdiplomatie, relations internationales.*

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ФЕНОМЕНУ «КИБЕРДИПЛОМАТИЯ»

По мере роста зависимости от Интернета и компьютерных технологий интересы государства все чаще пересекаются с киберпространством. Кибердипломатия может служить важным инструментом, с помощью которого государства могут сотрудничать для установления кибернорм в ответ на киберугрозы и уязвимости. Однако, чтобы в полной мере воспользоваться преимуществами этого инструмента, государства должны прибегнуть к использованию кибердипломатии, интегрировать ее в свои структуры и работать над преодолением новых проблем, которые она создает. Цель данной статьи – выделить основные концептуально-теоретические подходы применительно к феномену «кибердипломатии». Помимо этого, в статье представлен обзор кибердипломатии, подчеркивая необходимость ее использования в условиях наличия множества атак и уязвимостей, присутствующих в киберпространстве.

Ключевые слова: *киберпространство, угроза, уязвимость, кибердипломатия, международные отношения.*

Introducere

Noile tehnologii informaționale și provocările la adresa securității statelor-națiune au condiționat apariția la masa de discuții a noilor actori. În ultimii 20 de ani asistăm la o mulțime de eforturi depuse de către state în scopul atingerii unor compromise care vizează reglementarea spațiului cibernetic și utilizarea TIC-urilor. În primul rând, TIC-urile pot fi analizate nu doar prin prisma oportunităților și al inovației, dar și din perspectiva riscului de a face abuz de utilizare a TIC în scopuri militare. Utilizarea infrastructurii informatice și a Internetului, pe lângă beneficiile economice, sociale și politice create pentru actorii societății internaționale, poate provoca tensiuni politice și militare, inclusiv și percepții greșite în relațiile acestora, devenind astfel o nouă provocare la adresa securității naționale și internaționale. Alături de terorism, neproliferarea armelor nucleare și a armelor de distrugere în masă, infracțiunile prezente în spațiul cibernetic reprezintă amenințări neconvenționale la adresa securității internaționale. Securitatea cibernetică are valențe complexe: spațiul cibernetic poate fi folosit ca amenințare din perspectivă teroristă, criminală sau politico-militară, în funcție de scopul urmărit de către atacator dar și de efectele pe care le produce un atac cibernetic. Din această perspectivă, spațiul cibernetic devine parte a conflictelor diplomatice și militare dintre state. În ceea ce privește actorii care folosesc spațiul cibernetic ca teritoriu militar, atacurile pot fi lansate de structuri guvernamentale, fie militare, de informații sau de altă natură, de către hackeri care sunt loiali unui guvern sau care sunt sponsorizați de guverne și de actori nestatali, inclusiv de către teroriști. Organizațiile teroriste folosesc Internetul pentru recrutare, strângere de fonduri, organizare și propagandă. Caracteristicile specifice spațiului cibernetic și impactul multinațional al infracțiunilor cibernetice subliniază necesitatea recurgerii la un efort diplomatic din partea statelor [2].

Dezvoltarea spațiului cibernetic, trecerea către o ordine post-liberală a condiționat apariția diplomației cibernetice, adică utilizarea resurselor diplomatice și îndeplinirea funcțiilor diplomatice în scopul asigurării intereselor naționale în spațiul cibernetic. În ultimul deceniu, zeci de ministere a

afacerilor externe au creat birouri dedicate exclusiv spațiului cibernetic și au numit „diplomați cibernetici" pentru a răspunde politizării tot mai mari a spațiului cibernetic și dinamicii tehno-geopoliticii mai ample. Această mișcare a concentrat mai multe activități internaționale de politică cibernetică în cadrul ministerelor afacerilor externe a statelor, ridicând problema în ierarhiile guvernamentale și crescând nivelul activității internaționale în spațiul cibernetic. Într-o lume în care mai multe țări dobândesc capacități cibernetice ofensive, diplomația cibernetică este necesară pentru a preveni escaladarea sau atribuirea greșită a atacurilor cibernetice prin menținerea unui dialog constant între state [13].

Utilizarea instrumentelor digitale pentru a promova agende diplomatice mai largi și aplicarea tehnicilor și a mentalităților diplomatice pentru a analiza și gestiona problemele apărute în spațiul cibernetic sunt activități distincte, deși conexe. Evoluția internetului și noile tehnologii au generat o serie de probleme precum războiul cibernetic, securitatea cibernetică și guvernarea Internetului. Diplomația se dovedește a fi un instrument crucial pentru rezolvarea acestor probleme [2].

Astfel, în scopul elaborării prezentei cercetări cu referire la abordările conceptual-teoretice ale fenomenului „diplomația cibernetică" s-a apelat la utilizarea unui set de metode general-specifice de cercetare, precum: metoda analizei și deducției, metoda fenomenologică, metoda istorică și metoda web grafică. Ținând cont de faptul că în literatura științifică din Republica Moldova încă nu există cercetări complexe cu referire la abordările conceptual-teoretice ale fenomenului „diplomația cibernetică" s-a recurs la utilizarea *metodei webo- grafice*, care ne-a oferit posibilitatea să examinăm subiectul suspus cercetării la nivel teoretic şi practic din principalele surse publicate pe siturile de internet, făcând posibilă o mai bună înţelegere a problemei cercetate. Examinarea problemelor fundamentale cu referire la la abordările conceptual-teoretice ale fenomenului „diplomației cibernetice" a fost posibilă datorită utilizării *metodei fenomenologice*, care a făcut posibilă analiza subiectului supus cercetării. *Metoda analizei și deducției* a permis examinarea la abordările conceptual-teoretice ale fenomenului „diplomației cibernetice". Atacurile cibernetice din anul 2007 asupra rețelelor de calculatoare estoniene a condiționat apariția unei noi forme a diplomației, și anume „diplomația cibernetică". Condițiile apariției „diplomației cibernetice" au fost posibile datorită utilizării *metodei istorice*.

Aspecte conceptual-teoretice ale fenomenului „diplomația cibernetică"

Secolul al XXI-lea este caracterizat prin apariția unei noi forme de diplomație, cunoscută în literatura de specialitate ca „diplomația cibernetică". Așadar, apariția conceptului de „diplomație cibernetică" poate fi considerat unul recent. La baza apariției acestui concept se află atacul cibernetic din anul 2007 asupra Estoniei. Fiind unul dintre cele mai conectate state din Europa, Estonia a fost afectată de atacul cibernetic, însoțit de multiple spargeri a rețelelor de calculatoare de către hackerii care au paralizat numeroase site-uri guvernamentale și corporative. Escaladarea acestor atacuri a evidențiat necesitatea guvernelor de a formula strategii cibernetice naționale. Acest lucru a pornit din conștientizarea că spațiul cibernetic, ca și lumea fizică, are dimensiuni militare și strategice și necesită o cooperare interstatală în scopul învingerii adversarilor cibernetici.

Deși în ultimul timp au apărut o serie de studii cu referire la conceptul de „ diplomație cibernetică" și acțiunile diplomatice asociate acesteia, până în prezent nu avem un concept clar, bine definit. Nu există un studiu în care să fie făcută o analiză complexă cu referire la specificul „diplomației ci-

bernetice". Până în prezent nu avem studii cu referire la soluționarea unor situații, prin care statele au recurs la utilizarea ,,diplomației cibernetice". De asemenea, suntem la o etapă incipientă a cercetărilor, când experții înaintează primele teze cu referire la distincția dintre conceptul de ,,diplomație" clasică și ,, diplomație digitală", ,,e-diplomație" și, inclusiv, ,,diplomația cibernetică".

Pentru o mai bună comprehensiune a fenomenului de ,,diplomație cibernetică", apare necesitatea de a face o succintă prezentare a semnificației termenului de ,,diplomație" în accepțiunea sa clasică. Astfel, termenul de ,,diplomație" este folosit în mai multe sensuri, însă semnificațiile înaintate sunt unanim acceptate de către specialiști. În literatura de specialitate, cât și în practica relațiilor internaționale, termenul poate fi folosit pentru desemnarea politicii externe, adică poziția internațională a unui stat în acest caz noțiunea de diplomație este sinonimă cu cea de politică externă), fie în sens generic, (diplomație franceză, diplomație românească), fie într-un sens care este dat de un anumit element specific (cu privire la o regiune geografică-diplomația Orientului Mijlociu, ori epocă- diplomația modernă). Un alt sens atribuit termenului ,, diplomație" este cel la care se recurge la denumirea funcției exercitate de un diplomat.

Termenul de ,,diplomație" își are etimonul în grecescul *diploz (dublez)* fiind preluat și utilizat în vocabularul politic și diplomatic modern [9, p.290], având semnificațiile:

a) o categorie de activitate politico-juridică al cărei obiect îl constituie desfășurarea relațiilor pe care un stat le are cu alte state, sau în cadrul unor organizații internaționale. Stabilirea și menținerea relațiilor dintre state au impus apariția unor activități , desfășurate de organele care reprezintă statul în relațiile internaționale, activitatea ce poartă denumirea de diplomație.

b) ca activitate , privind relațiile dintre state se realizează prin folosirea unor mijloace proprii, cum ar fi:

- reprezentarea permanentă a statelor;
- tratativele;
- corespondența diplomatică;
- participarea la conferințele internaționale;
- participarea la activitatea organizațiilor internaționale.

Astfel, conceptul de diplomație este echivalent cu cel de dialog.

c) o categorie dialectică, dinamică. Esența diplomației fiind flexibilitatea , căutarea de soluții reciproc acceptate [ibidem. p. 291].

În accepțiunea sa generală, ,,diplomația" reprezintă calea de menținere a tuturor relațiilor pașnice, de cooperare și de înțelegere între toate statele, cu respectarea personalității fiecăruia.

Dezbaterile asupra diplomației în era digitală sunt inundate de termeni precum ,,e-diplomație", ,,diplomație cibernetică" sau ,,diplomație digitală." Acest lucru ascunde o confuzie considerabilă cu privire la relația dintre diplomație și lumea digitală, inclusiv duce la confuzia a două activități foarte distincte. Pentru a evita această confuzie, este important să aducem o claritate în utilizarea acestor termeni. Apelând la explicațiile aduse de către G-S Bouedy, termenii de ,,diplomație digitală" și ,,diplomație cibernetică" au semnificație diferită. Astfel, Bouedy precizează că termenul „diplomație digitală" este folosit pentru a se referi la utilizarea instrumentelor și tehnicilor digitale în context diplomatic, în timp ce termenul „diplomație cibernetică" se referă la utilizarea instrumentelor diplomatice și a mentalității diplomatice pentru a rezolva problemele din spațiul cibernetic. Conform acestor definiții, diplomația digitală și diplomația cibernetică pot fi realizate de actori statali și nestatali, inclusiv întreprinderi și ONG-uri. Termenul „e-diplomație" este mai puțin comun și cuprinde aceste două forme de diplomație virtuală. Diplomația digitală este în

esență un instrument. Guvernele și actorii nestatali au obiective pe care doresc să le asigure în timp ce dezvoltă o strategie diplomatică pentru a le atinge. Această strategie va include o gamă largă de instrumente și tehnici, inclusiv instrumente digitale. Aceste instrumente pot îmbunătăți analiza, implicarea cu părțile interesate cheie și pot influența dezbaterile de politică generală. Ei pot sprijini și practica diplomației în cadrul consulatelor. Ele nu se limitează la rețelele de socializare – care au o oarecare valoare, cu condiția să fie utilizate strategic –, ci includ analize web, big data, platforme digitale pentru generarea de scenarii sau chiar simularea conflictelor și gamification (utilizarea jocurilor pentru educație și modelarea politicilor). Provocările cheie pentru diplomația digitală includ dezvoltarea de instrumente digitale adecvate pentru urmărirea strategiilor diplomatice (mai degrabă decât să depindă de produse comerciale disponibile), crearea de spații eficiente în care actorii statali și nestatali se pot reuni pentru a modela dezbaterile geopolitice cheie și evoluția a diplomației în sine pentru a integra viitoarea generație de lideri digitali nativi din punct de vedere digital [2].

Așadar, diplomația digitală, sau diplomația electronică, constă în utilizarea noilor tehnologii de comunicare și informare în vederea atingerii obiectivelor de politică externă. În prezent nu există o definiție unică a diplomației digitale. Unii cercetători au definit-o ca fiind componenta electronică a diplomației publice; alții susțin că diplomația digitală este fundamentată pe utilizarea internetului pentru atingerea obiectivelor politice sau pentru rezolvarea problemelor de politică externă [7]. W.T. Assanvo definește ,,e-diplomația” ca fiind o diplomație care derivă din asocierea TIC și a altor instrumente electronice pentru desfășurarea activităților diplomatice. Elementul substanțial al acestei definiții constă în faptul că tehnologiile digitale se prezintă ca un instrument funcțional pentru interesele statului în relațiile diplomatice. Aceasta este o problemă emergentă, cu profiluri de aplicații în principal, care nu urmează o dezvoltare uniformă la nivel internațional, deoarece abordarea națiunilor individuale este diferită în ceea ce privește noile tehnologii. Zona de cercetare este complet nouă și puțin studiată. De fapt, există puține studii privind implementarea și diseminarea diplomației digitale și impactul acesteia asupra politicilor internaționale. Subiectul cu referire la diplomația digitală este unul predominant în literatura de specialitate americană [4]. Conceptul „diplomație digitală” sau ,,e-diplomația” („e” este abrevierea cuvântului „electronic” ca descriere a comercializării timpurii a internetului) are particularitatea de a defini domeniile de acțiune ale ministerelor afacerilor externe ca „provocări digitale internaționale” și de a extinde întreaga diplomație tradițională prin utilizarea inovațiilor introduse de TIC, iar mijloacele digitale nu sunt considerate pur și simplu instrumente de transfer de informații, ci și contribuitori la transformarea activităților diplomatice. E-Diplomația merge pe linia dintre continuitate și schimbare în era digitală [11].

Cu toate acestea, spațiul cibernetic nu oferă doar instrumente digitale pentru urmărirea mai eficientă a strategiilor diplomatice. De asemenea, generează o serie de probleme de guvernare care pot beneficia de tehnicile și mentalitatea diplomatului. De exemplu, problema guvernanței Internetului și rolul ICANN (Internet Corporation for Assigned Names and Numbers) a stârnit o dezbatere stimulatoare între guverne, întreprinderi și ONG-uri. Tipurile de coaliții eterogene, pe mai multe niveluri care au apărut seamănă cu cele din centrul altor probleme globale, cum ar fi schimbările climatice. Abilitățile și mentalitatea necesare pentru a construi și menține astfel de coaliții sunt în esență diplomatice. Același lucru este valabil și pentru securitatea cibernetică. În timp ce majoritatea întreprinderilor se bazează

în continuare pe apărarea tehnică și perimetrală, dezvoltarea unor strategii diplomatice mai largi, orientate spre viitor, poate consolida securitatea cibernetică [2].

Actualmente, diplomația se confruntă cu o multitudine de provocări: problemele de imigrare/emigrare care reprezintă „provocări diplomatice majore la nivel internațional", pandemia globală de COVID-19, interdependența economiilor statelor, atacurile cibernetice, accesul la Internet și utilizarea tehnologiilor emergente - toate aceste provocări se află pe agendele politice ale tuturor țărilor, fie că sunt puteri cibernetice (de exemplu, Statele Unite ale Americii, China, Rusia, Franța, Israel, Regatul Unit) sau pur și simplu consumatori activi ai tehnologiilor activate pe internet.

O analiză privind distincția dintre diplomația „obișnuită/standard" și diplomația cibernetică este realizată de către I. Stadnik. Cea mai simplă diferențiere ce se face în cadrul controverselor pe această temă, conform tezelor înaintate de către Stadnik rezidă în faptul că dimensiunea cibernetică este principalul motiv pentru diplomație. Diplomația cibernetică încorporează utilizarea instrumentelor și a mentalităților diplomatice pentru a rezolva problemele care decurg din utilizarea internațională a spațiului cibernetic. De asemenea, Stadnik consideră că „diplomația cibernetică" oferă instrumente digitale/cibernetice pentru a facilita o implementare mai eficientă a strategiilor diplomatice, generând, în același timp, o întreagă gamă de măsuri conduse de guvern care pot beneficia de tehnicile și mentalitatea standard și bine înțelese ale diplomatului. Utilizarea instrumentelor cibernetice pentru a promova agende diplomatice mai largi, precum și utilizarea tehnicilor diplomatice și a modurilor mentale pentru a analiza și gestiona problemele din spațiul cibernetic, sunt activități separate, dar interdependente. Un termen înrudit, dar diferit, este diplomația digitală, care este definită ca „utilizarea site-urilor de rețele sociale pentru a stimula dialogul cu publicul online" . De asemenea, este făcută distincția dintre diplomația cibernetică și cea digitală, explicând că diplomația digitală se referă la utilizarea instrumentelor și tehnicilor digitale pentru a face diplomație, în timp ce diplomația cibernetică se referă la utilizarea instrumentelor diplomatice și a mentalității diplomatice pentru a rezolva problemele apărute din spațiul cibernetic [12].

Repere importante cu referire la noutatea noțiunii de „diplomație cibernetică" sunt înaintate de către M. Papathanasaki, G. Dmitriou, L. Maglaras, I. Vasileiou și H. Janicke. Cercetătorii se referă la relațiile, sau mai exact la specificul mediului digital și spațiul fizic. Pe măsură ce atacurile cibernetice continuă să crească, iar armele cibernetice devin mecanisme a războiului modern, toate aceste evenimente contribuie la crearea de noi căi pentru realizarea diplomației cibernetice [12].

De exemplu, conflictul ruso-ucrainean, care implică atât actori statali, cât și nestatali care participă ca împuterniciți în acest război hibrid, a făcut ca instrumentele diplomatice existente să fie ineficiente și a provocat necesitatea unui nou cadru de diplomație cibernetică care poate fi eficient în prevenirea viitoarelor crize geopolitice cibernetice (EU-Cyber Direct, 2022). Unele dintre problemele cheie ale războiului cibernetic hibrid modern pe care un cadru de diplomație cibernetică trebuie să le abordeze includ operațiunile informaționale, atacurile cibernetice, manipularea politică, implicarea actorilor nestatali implicați, printre altele. Nu pare să existe un termen agreabil pentru a defini instrumentele și procesele diplomatice pentru spațiul cibernetic, în ciuda nevoii tot mai mari în statele naționale de a extinde diplomația în spațiul cibernetic.

Analize cu referire la semnificația termenilor de diplomație digitală și diplomație cibernetică sunt efectuate de către DIPLO, o organizație nonprofit

elveţiană-malteză care se concentrează pe dezvoltarea capacităţilor în domeniul politicii digitale şi al guvernării Internetului. Potrivit experţilor din cadrul acestei organizaţii, termenii „diplomaţie cibernetică” şi „diplomaţie digitală” sunt adesea interconectaţi. Diplomaţia cibernetică este asociată cu eforturile diplomatice de a aborda problemele cibernetice, provocările de securitate, în timp ce diplomaţia digitală este utilizată pentru a defini adoptarea de noi instrumente în practica diplomatică, cum ar fi reţelele sociale, site-urile web şi platformele de întâlnire online, precum şi implementarea politicii externe digitale, inclusiv problemele recente de pe agenda diplomatică. În plus, Departamentul de Stat foloseşte termenii „diplomaţie digitală” şi „politică digitală” pentru a se referi la „comportamentul responsabil al statului în spaţiul cibernetic şi politicile avansate care protejează integritatea şi securitatea infrastructurii Internetului” (state.gov). În timp ce Comisia Europeană foloseşte pe larg termenul „agendă digitală” în documentaţia sa esenţială legată de internet, Consiliul Uniunii Europene articulează în mod clar „diplomaţia cibernetică” în lucrările sale, „Concluziile Consiliului privind diplomaţia cibernetică” [1].

Acţiunea diplomatică în relaţiile internaţionale a devenit o prioritate din cauza securităţii statelor. Este clar că această securitate este profund împletită cu spaţiul cibernetic şi cu nevoia de a proteja infrastructurile critice şi populaţia mai largă de impactul atacurilor cibernetice ale statelor naţionale. Acest lucru ridică întrebarea cu privire la amploarea şi întinderea diplomaţiei cibernetice, care este considerată un instrument esenţial în relaţiile internaţionale, şi influenţa sa în reunirea actorilor diferiţi şi diverşi [14].

Diplomaţia cibernetică, conform poziţiei lui D. Khabbaz, reprezintă ,,diplomaţia care asigură interesele naţionale în ceea ce priveşte spaţiul cibernetic”. Khabbaz consideră că diplomaţia cibernetică este răspunsul natural al statelor la creşterea relevanţei globale a spaţiului cibernetic. Prin diplomaţia cibernetică, statele colaborează în scopul contracarării unor infracţiuni cum ar fi criminalitatea şi terorismul informaţional [6] prezent în din spaţiul cibernetic. Aceeaşi poziţie este susţinută şi de către M.R. Iswardhana pentru care ,, diplomaţia cibernetică ” este o formă a diplomaţie în domeniul cibernetic prin îndeplinirea unor funcţii diplomatice în scopul asigurării intereselor statului. Acest tip de diplomaţie poate fi înţeles ca un efort prin referire la agenda de politică externă pentru a facilita comunicarea, a negocia acorduri, a aduna informaţii din alte ţări pentru a evita fricţiunile în spaţiul cibernetic. ,,Diplomaţia cibernetică” în opinia lui M.R. Iswardhana implică implementarea diplomaţiei în soluţionarea conflictelor, semnarea unor acorduri şi politici legate de lumea cibernetică. ,,Diplomaţia cibernetică” devine un mijloc de utilizare a resurselor şi funcţiilor diplomatice pentru a asigura interesele naţionale care vizează spaţiul cibernetic [5], sau, după cum afirmă unii specialişti ca K. Renaud, A. Attatfa şi T. Craig, ,,diplomaţia cibernetică” poate fi definită ca „utilizarea instrumentelor şi a mentalităţii diplomatice pentru a rezolva problemele apărute din spaţiul cibernetic [12].

,,Diplomaţia cibernetică”, conform tezelor înaintate de către D. Dancă, reprezintă un set de practici diplomatice care se ocupă de guvernarea larg definită a spaţiului cibernetic şi este o nouă dimensiune în relaţiile internaţionale. Ministerele Afacerilor Externe sunt de obicei principalii actori responsabili în urmărirea unei agende ,,diplomatice cibernetice” în strânsă cooperare cu alte părţi ale guvernului şi, în unele cazuri, sub îndrumarea unui coordonator sau ambasador care serveşte ca diplomat şef cibernetic. ,,Diplomaţia cibernetică” este principala cale pentru păstrarea şi apărarea naturii deschise, libere, sigure şi paşnice a spaţiului ciber-

netic. De cele mai multe ori, acest obiectiv este urmărit prin dialog internațional și cooperare cu țările și organizațiile partenere

Cu toate acestea, protejarea unei ordini internaționale bazate pe reguli înseamnă că uneori este necesar să se impună consecințe actorilor statali și nestatali care încalcă dreptul internațional existent sau încalcă normele de comportament responsabil convenite.

Puterea UE rezultă din angajamentul său clar față de niveluri adecvate de securitate cibernetică ca o condiție prealabilă pentru creșterea economică și socială, în conformitate cu Obiectivele de dezvoltare durabilă. Legitimitatea UE provine din aderarea sa la cele mai înalte standarde la nivel național, precum și din implicarea cu o gamă largă de actori, inclusiv guverne, întreprinderi și cetățeni din întreaga lume. În cele din urmă, obiectivul cheie al diplomației cibernetice a UE este de a oferi un mediu digital sigur și de încredere, în care cetățenii sunt liberi să-și urmărească ambițiile. Accesul și utilizarea unui spațiu cibernetic deschis și securizat permite creșterea economică și inovația, accelerează progresul și stimulează dezvoltarea politică, socială și economică la nivel global. „Diplomația cibernetică" a UE se axează pe luarea măsurilor de protecție cu referire la impactul unor infracțiuni din spațiul cibernetic asupra guvernelor, sectorului privat, a organizațiilor societății civile și utilizatorilor finali [3].

Un exemplu recent de „diplomație cibernetică" îl reprezintă pregătirile Statelor Unite pentru lansarea tehnologiei 5G. Înainte de lansarea sa, Statele Unite au fost angajate în cooperare cu alte state – în primul rând cu țările europene, dar și prin Conferința Mondială a Radiocomunicațiilor din Egipt. În plus, în „Strategia națională de securitate 5G", lansată în martie 2020, Statele Unite au cerut adoptarea „principiilor de securitate 5G" prezentate în „Propunerile de la Praga" ale Conferinței de securitate 5G de la Praga din 2019.

Strategia a avansat un plan de coordonare cu state străine și actori privați pentru a proteja concurența și transparența 5G. În cele din urmă, Congresul a adoptat și Actul „*Secure 5G and Beyond*" în martie 2020, care, printre altele, impune președintelui să se angajeze în diplomația cibernetică. Diplomația cibernetică a intrat în centrul atenției și în timpul tensiunilor dintre China și Statele Unite în 2015, după ce Statele Unite au acuzat hackerii chinezi de atacuri cibernetice și de furt de date de la Oficiul de Management al Personalului din SUA. În rezolvarea problemei, cele două state s-au angajat în „diplomația cibernetică". Ei au fost de acord că niciunul nu va „conduce sau susține cu bună știință furtul de proprietate intelectuală, inclusiv secretele comerciale sau alte afaceri confidențiale, pentru un avantaj comercial". Părțile au convenit, de asemenea, să „colaboreze și cu alte națiuni, pentru a promova reguli internaționale pentru o conduită adecvată în spațiul cibernetic". Prin natura sa, spațiul cibernetic este descentralizat și în mare parte neguvernat. A. Barrinha și Th. Renard l-au comparat cu „mările libere, spațiul aerian și spațiul cosmic". Diplomația este esențială pentru utilizarea spațiul cibernetic. Acțiunile din spațiul cibernetic, inclusiv atacurile cibernetice, sunt adesea transnaționale și, prin urmare, pot impune un răspuns transnațional.

Spațiul cibernetic oferă încă un loc pentru interconectarea globală. Diplomația cibernetică se poate intersecta cu diplomația altor subiecte și are implicații pentru alte probleme de importanță globală, cum ar fi drepturile internaționale ale omului, sănătatea publică și schimbările climatice. Eforturi internaționale de diplomație cibernetică Acordurile cibernetice internaționale au fost rare, iar multe acorduri cibernetice au fost bilaterale sau regionale. Cu toate acestea, rezoluțiile, acordurile și chiar controversele cibernetice pot fi dovezi ale statelor care se angajează în practica diplomației cibernetice. În

2004, Adunarea Generală a ONU a înființat „Grupul ONU de experți guvernamentali pentru dezvoltarea în domeniul informației și telecomunicațiilor în contextul securității internaționale” [6].

Concluzii

În contextul actual, când suntem prezenți la o multitudine de amenințări la adresa securității statelor, inclusiv și la adresa securității spațiului cibernetic, apare necesitatea de a apela la utilizarea ,,diplomației cibernetice”. Deși există o multitudine de dificultăți în reglementarea problemelor prezente în spațiul cibernetic, statele recurg la utilizarea ,,diplomației cibernetice”.

Deși în literatura de specialitate, atât cea din țară, cât și în cea de peste hotare se fac primele încercări de a înainta o definiție clară conceptului de ,,diplomație cibernetică”, definiția contemporană delimitează conceptul ca proces de desfășurare a negocierilor între reprezentanții statelor. Pentru a răspunde „atacurilor cibernetice transnaționale”, statele trebuie să coopereze în „partajarea de informații, colectarea de dovezi și urmărirea penală” a autorilor atacurilor. Într-adevăr, niciun stat nu se poate proteja singur împotriva amenințărilor cibernetice. Astfel, ,,diplomația cibernetică” este esențială pentru a răspunde eficient la nivel internațional la amenințările cibernetice, statele trebuie, de asemenea, să se angajeze în diplomație pentru a dezvolta normele care guvernează colaborările internaționale. Pe măsură ce utilizarea și relevanța spațiului cibernetic continuă să crească, statele se confruntă cu o lipsă de standarde stabilite care să guverneze interacțiunile și răspunsurile în spațiul cibernetic la evenimentele legate de cibernetică. Este esențial ca țările să realizeze că economiile lor, concurența globală și securitatea spațiului cibernetic se bazează pe un spațiu cibernetic funcțional și sigur.

Referințe bibliografice

1. BELL, N., MBAZIIRA, A. *Cyber Diplomacy Cooperation Framework: Establishing a Diplomatic System of Cooperation in the Cyber Space.* - chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://ipsonet.org/wp-content/uploads/2022/11/Cyber-Diplomacy-Cooperation-Framework.pdf

2. BOUEDY, G.-S. *La cyberdiplomatie ou diplomatie numerique?* – Partie 1. - https://ciberobs.com/2020/08/04/la-cyberdiplomatie-ou-diplomatie-numerique-partie-1/

3. DANCĂ, D. *Cyber Diplomacy – A New Component of Foreign Policy*. - chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://jolas.ro/wp-content/uploads/2015/03/jolas3a7.pdf

4. D'AVANZO, W. Digital diplomacy: la rivoluzione digitale e la politica internazionale. In: *Rivista elettronica di Diritto, Economia, Management*, 2019, no. 3, p. 15-23. - https://www.researchgate.net/publication/ 342698238_Digital_ diplomacy_la_rivoluzione_digitale_e_la_politica_internazionale_in_Rivista_elettronica_di_diritto_economia_manage ment_3_2019/link/5f01863292851c52d619b81f/download

5. ISWARDHANA, M. R. *Cyber Diplomacy And Protection Measures Against Threats Of Information Communication Technology In Indonesia.* - https://journal.umy.ac.id/index.php/jiwp/article/download/12242/pdf (Accesat - 12.11.2024)

6. KHABBAZ, D. *Cyber Diplomacy: Benefits, Developments, and Challenges*. - chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://static1.squarespace.com/static/58011083197aea95712e1bf4/t/5ed5230bb568f07c9647c189/1591026443959/Cyber+Diplomacy+Benefits%2C+Developments%2C+and+Challenges.pdf

7. LUNGU, T., CEBOTARI, Sv. *Diplomația digitală. Unele considerațiuni*. - chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/26.%20p.%20195-200%20%28%C8%99tiin%C8%9Be%20politice%29_0.pdf

8. PAPATHANASAKI, M., DMITRIOU, G., MAGLARAS, L., VASILEIOU, I., JANICKEH. *From Cyber Terrorism to Cyber Peacekeeping: Are we there yet?* - chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://arxiv.org/pdf/2010.07041.pdf)

9. POPESCU, D., NĂSTASE, A. *Drept internațional public*. Ediție revăzută și adăugată, București, 1997. 496 p.

10. *Positioning Diplomacy within a Strategic Response to the Cyber Conflict Threat.* - chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://strathprints.strath.ac.uk/77886/1/Renaud_etal_STAS_2021_Positioning_diplomacy_within_a_strategic_respo

11. RASHICA, V. The benefits and risks of digital diplomacy. In: *South East European University* SEEU Review, vol.13, Issue 1, DOI: 10.2478/seeur-2018-0008.

12. RENAUD, K., ATTATFA, A., CRAIG, T. *Positioning Diplomacy within a Strategic Response to the Cyber Conflict Threat.* - https://www.researchgate.net/publication/361980628_Positioning_Diplomacy_Within_a_Strategic_Response_to_the_Cyber_Conflict_Threat (Accesat - 20.10.2024)

13. STADNIK, I. *Cybersecurity Diplomacy: Business and Tech Replacing the States?* - https://www.researchgate.net/publication/327605493_Cybersecurity_Diplomacy_Business_and_Tech_Replacing_the_States (Accesat - 20.11.2024)

14. *The Emergence of Cyber Diplomacy in an Increasingly Post-Liberal Cyberspace.* - chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/http://www.thomasrenard.eu/uploads/6/3/5/8/6358199/cfr_-_the_emergence_of_cyber_diplomacy.pdf